

SŁOWO WSTĘPNE

Kultura języka jest częścią ogólnej kultury społeczeństwa. Im wyższa kultura ogólna, tym wyższa kultura języka i, oczywiście, na odwrót. Kultura językowa polega na specjalnej uprawie języka, na dbałości o jego społeczne stosowanie zgodne z określonymi normami dotyczącymi wymowy, pisowni, fleksji, składni, słownictwa, a także na czuwaniu, aby nie zaneczyszczać go niepotrzebnymi obcymi wyrazami itp. O kulturę języka troszczy się przede wszystkim szkoła na wszystkich swoich szczeblach, a także kompetentni specjaliści, autorzy poradników językowych, słowników itp. Są też w tym celu tworzone specjalne instytucje, np. Komisja Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa PAN itp. Przy niektórych wyższych uczelniach działają poradnie językowe, niektóre dzienniki prowadzą kąciki językowe, działa radiowe poradnictwo językowe itp.

Mimo tych wielostronnych zabiegów poziom kultury języka pozostawia wiele do życzenia. Wydaje się, że są dwie tego przyczyny:

- 1) zmiany społeczno-ustrojowe, jakie się dokonały w naszym kraju po ostatniej wojnie,

- 2) niewytworzenie się u dużej części naszego społeczeństwa właściwego stosunku do języka, odpowiedzialności za formę słowa itp.

Zmiany społeczno-ustrojowe spowodowały to, że w wyniku powszechnego dostępu do oświaty i szerokiej demokratyzacji życia społecznego językiem ogólnopolskim zaczęły mówić naraz masy ludzi, dla których język ten był systemem językowym wtórnym. Taka sytuacja była przyczyną, że ludzie ci wnieśli do języka ogólnopolskiego pewne swoje właściwości fonetyczne, częstokroć nie przyswoili sobie na trwałe pewnych połączeń wyrazowych i związków frazeologicznych właściwych temu językowi itp. Z drugiej strony upowszechnienie języka ogólnopolskiego przyczyniło się do pewnego

spadku jego prestiżu wobec gwarowych systemów językowych i stąd mniejsza w pewnych kręgach dbałość o jego nie skażony kształt.

Należy sądzić, że obecny okres pewnego zachwiania niektórych norm językowych jest okresem przejściowym w historii języka polskiego. Okrzepnięcie nowej, stosunkowo o wiele liczniejszej niż kiedyś inteligencji, a także działalność wymienionych poprzednio instytucji doprowadzi zapewne do utrwalenia norm poprawnościowych, być może pod pewnymi względami różniących się od dotychczas obowiązujących, oraz do wyrobienia nawyku posługiwania się językiem z koniecznym udziałem uwagi i wysiłku intelektualnego.

Trzeba podkreślić, że sprzyja temu polityka naszego państwa. W oficjalnych wypowiedziach przedstawicieli najwyższych władz przebija często wyrażana troska o kulturę języka polskiego.

Nawiązując do Kongresu Kultury Języka, który odbył się w grudniu 1984 r. w Szczecinie, z inicjatywy Rady Łódzkiej PRON Katedra Współczesnego Języka Polskiego Uniwersytetu Łódzkiego zorganizowała 23 listopada 1985 r. konferencję poświęconą zagadnieniom kultury języka polskiego. Podczas konferencji wygłoszono cztery referaty i przeprowadzono dyskusję.

Niniejszym tom wznawstwa "Folia linguistica" zawiera teksty tych referatów oraz dwie obszerniejsze wypowiedzi wygłoszone w czasie dyskusji.

Witold Śmiech